

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра юридичної психології

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

з дисциплін: «Актуальні проблеми основних напрямів практичної психології», «Актуальні проблеми кризової психології» для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія»

КИЇВ -2024

Програма атестації для здобувачів ступеню вищої освіти «магістр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія», / Укладачі: д.психол.н., професор Кудерміна О.І., д.психол.н., професор Романенко О.В., канд. психол.н., доцент Власенко С.Б., старший викладач кафедри, д. філософії Галич М.Ю. – К. НАВС, 2024. – 16 с.

Концепцію програми атестації для здобувачів ступеню вищої освіти «магістр» галузі знань «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» розроблено у складі:

Олена Кудерміна – завідувач кафедри юридичної психології, доктор психологічних наук, професор

Оксана Романенко – професор кафедри юридичної психології, доктор психологічних наук, професор

Софія Власенко – старший викладач кафедри юридичної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Марина Галич – старший викладач кафедри юридичної психології, доктор філософії

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри юридичної психології (протокол № 13 від 22.02.2024)

Обговорено та схвалено Вченою Радою Національної академії внутрішніх справ від _____._____ 2024 р., № _____

©Кудерміна О.І., Романенко О.В.,
Власенко С.Б., Галич М.Ю.
© Національна академія внутрішніх справ, 2024

ОБОВ'ЯЗКОВА ДИСЦИПЛІНА ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ

1. ДИСЦИПЛІНА НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ, ЩО ВІНОСИТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

Актуальні проблеми основних напрямів практичної психології

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Актуальні тенденції розвитку практичної психології.

Визначення практичної психології. Історичні аспекти розвитку практичної психології. Проблема оптимального використання індивідуальних ресурсів людини в трудовій та учбовій діяльності. Специфіка і взаємозв'язок наукової, практичної та побутової психології. Структура та завдання практичної психології. Основні функції психологічної практики. Робота практичного психолога з персоналом організацій. Проблема психологічного супроводу професійної діяльності. «Людський фактор» на виробництві. Напрями роботи практичного психолога з персоналом: підбір та управління кадрами, вирішення виробничих конфліктів, ведення переговорів, соціально-психологічний тренінг персоналу, просування корпоративного іміджу. Методика опитування працівників. Особливості взаємодії психолога з представниками суміжних професій. Проблеми взаємодії психолога з представниками суміжних професій. Особливості діяльності практичного психолога в системі освіти. Освітні та виховні завдання практичного психолога. Педагог та психолог. Психолог та юридична практика. Категорія відповідальності та її значення в моделі людської поведінки. Надання психологічної допомоги учасникам юридичної практики. Лікар і психолог. Основні аспекти професійної взаємодії. Попередження професійної деформації.

Тема 2. Напрями роботи практичного психолога.

Психодіагностика як напрям практичної психології та як теоретична дисципліна. Особливості застосування психодіагностичних даних при наданні психологічної допомоги. Психологічний прогноз як один з видів психологічної допомоги. Проблеми застосування даних психодіагностики в педагогічній та соціальній практиці. Основи організації психологічної корекції. Поняття категорії норми психічного розвитку та рівні її аналізу. Поняття психологічного консультування. Завдання консультування. Принципи психологічного консультування. Техніки. Психотерапія як напрям діяльності практичного психолога. Форми та методи психотерапії.

3. ВИМОГИ ЩОДО СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Метою вивчення дисципліни є засвоєння здобувачами вищої освіти знань, умінь і навичок, які є базовими для підготовки фахівців у галузі психології, розуміння властивостей, закономірностей та механізмів функціонування основних психічних явищ, а саме пізнавальних психічних процесів, процесів емоційно-вольової сфери, індивідуальних властивостей особистості.

Основними завданням вивчення дисципліни «Загальна психологія» є:

- опанування здобувачами вищої освіти системи психологічних знань про загальні закономірності, механізми виникнення та функціонування психічних явищ як теоретичної основи для підготовки практичного психолога;

- набуття умінь використовувати набуті знання при вивченні інших навчальних дисциплін, у процесі дослідницької та практичної роботи, самопізнання та самовиховання;

- засвоєння знань та набуття умінь організації конкретного психологічного дослідження, використання методик вивчення психічних явищ.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- предмет загальної психології та її значення для підготовки психолога, систему психологічних знань, галузі психології, основні напрями зарубіжної психології, методи психологічного дослідження;

- фізіологічну основу психічної діяльності, етапи та основні теорії еволюції психіки;

- пізнавальну та емоційно-вольову сфери психіки людини (відчуття, сприймання, пам'ять, уявлення, мислення, мова та мовлення, уява, увага, воля, емоції); провідні психічні стани та механізми їх регуляції;

- походження і розвиток свідомості та самосвідомості людини, сутність неусвідомлених психічних процесів;

- особистість та її структуру (темперамент, характер, здібності, спрямованість);

- діяльність, її структуру та формування; поняття провідного виду діяльності; особливості гри, навчання та праці як провідних видів діяльності; співвідношення понять «діяльність», «спілкування», «поведінка»;

- особливості організації психологічного дослідження, вимоги до змісту та оформлення курсової роботи;

вміти:

- давати визначення психологічних понять та розкривати їх зміст;

- орієнтуватися в системі психологічних знань, визначати в ній місце окремих психічних явищ;

- працювати з літературними джерелами з психології: здійснювати інформаційний пошук, скласти бібліографію, аналізувати теоретичний матеріал і здійснювати його узагальнення, формулювати висновки;
- добирати адекватні методи та конкретні методики психологічного дослідження для вивчення окремих психічних явищ, організувати та проводити емпіричне дослідження, здійснювати обробку емпіричних даних, представляти та аналізувати їх, формулювати висновки;
- вербалізувати свої знання та використовувати їх на практиці.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Індивідуальна оцінка здобувача вищої освіти за теоретичну частину виводиться із оцінок за кожне питання білету і визначається:

- при усних відповідях;
- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- вміння доводити думку та відстоювати власні позиції;
- впевненість та переконливість;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння та

висновки;

Особиста оцінка за кожне питання білету визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» у відповідності з «Положенням про організацію освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ» та оголошуються в день їх проведення після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії.

5. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКЗАМЕНУ

Атестація - це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми основних напрямів практичної психології», яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності «Психологія» в Національній академії внутрішніх справ. До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Атестація здійснюється відкрито і гласно.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін. Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день.

Структура державного екзамену складається з двох елементів: аналізу теоретичних знань здобувачів та оцінки ступеню їх реалізації на прикладі практичних ситуативних завдань.

Час на підготовку - 20 хвилин. Оцінка виставляється за кожне питання окремо, після чого виставляється загальна оцінка відповіді.

Результати складання атестації визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно». Результати складання атестації оголошуються у цей же день після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні атестації, а також про присвоєння випускнику відповідного ступеня вищої освіти та видання йому державного документа про освіту приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які приймали участь в засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови є вирішальним.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії.

Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні. Протокол зберігається у навчальних підрозділах НАВС.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНУ АТЕСТАЦІЮ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Практична психологія як професійна діяльність.
2. Історичні аспекти розвитку практичної психології.
3. Проблема оптимального використання індивідуальних ресурсів людини в трудовій та навчальній діяльності.
4. Специфіка і взаємозв'язок наукової, практичної та побутової психології.
5. Структура практичної психології.
6. Завдання практичної психології.
7. Основні функції психологічної практики.
8. Зміст основних наукових категорій, що складають основу вирішення психологом завдань клієнта.
9. Система принципів практичної психології.
10. Роль узагальненої теорії в психологічній практиці.
11. Психодіагностика як напрямок практичної психології та як теоретична дисципліна.
12. Отримання психологічної інформації в роботі практичного психолога.
13. Особливості застосування психодіагностичних даних при наданні психологічної допомоги.
14. Психологічний прогноз як один з видів психологічної допомоги.
15. Проблеми застосування даних психодіагностики в педагогічній та соціальній практиці.
16. Критерії ефективності практичної роботи психодіагноста.
17. Основи організації психологічної корекції.

18. Особливості отримання психологічної інформації для організації психологічної корекції.
19. Поняття категорії норми психічного розвитку та рівні її аналізу.
20. Проблема ефективності психологічної корекції в роботі практичного психолога.
21. Особливості побудови психокорекційної програми.
22. Поняття психологічного консультування.
23. Завдання консультування.
24. Принципи психологічного консультування.
25. Види консультацій.
26. Види цілей взаємодії психолога та клієнта.
27. Критерії ефективності консультування.
28. Інтерв'ю як основний метод психологічного консультування.
29. Стадії інтерв'ю.
30. Індивідуальне консультування.
31. Групове консультування.
32. Техніки психологічного консультування.
33. Становлення професії психотерапевта.
34. Моделі психотерапії.
35. Основні підходи в світовій психотерапії.
36. Методи психотерапевтичного впливу.
37. Особливості взаємодії психолога та клієнта при індивідуальній психотерапії.
38. Групова психотерапія.
39. Проблема оцінки ефективності роботи психотерапевта.
40. Види закладів практичної психології.
41. Особливості просторово-часової організації психологічних центрів і служб.
42. Вимоги до фахівців в галузі практичної психології.
43. Обладнання приміщення для роботи практичного психолога.
44. Забезпечення доступності психологічної допомоги.
45. Відмінність позиції клієнта від позиції досліджуваного.
46. Загальні принципи поведінки психолога в ситуації професійної взаємодії.
47. Встановлення контакту з клієнтом.
48. Етапи спілкування з клієнтом.
49. Каузальна атрибуція та поради в роботі з клієнтом.
50. Проблема психологічного супроводу професійної діяльності.
51. „Людський фактор” на виробництві.
52. Напрями роботи практичного психолога з персоналом організації.
53. Методика опитування працівників.
54. Проблеми взаємодії психолога з представниками суміжних професій.
55. Особливості діяльності практичного психолога в системі освіти.
56. Освітні та виховні завдання практичного психолога в школі.
57. Психолог та юридична практика.
58. Проблема психологічного забезпечення законодавчої діяльності.

59. Основні аспекти професійної взаємодії лікаря і психолога.
60. Проблеми професійної взаємодії соціального працівника і психолога.
61. Тактика встановлення професійної взаємодії.
62. Сфери застосування психотерапії.
63. Сфери застосування психокорекції
64. Психологічна просвіта в діяльності практичного психолога.
65. Оцінка ефективності психологічної допомоги.
66. Психопрофілактика в роботі практичного психолога.
67. Дорадча функція в роботі практичного психолога.
68. Оцінка ефективності консультативного процесу.
68. Основні принципи побудови інтегративних моделей психотерапії.
69. Комплексний підхід у роботі практичного психолога.
70. Етичні принципи в роботі практичного психолога.
71. Застосування поведінкових технік у в роботі практичного психолога.
72. Методологічні засади діяльності практичного психолога.
73. Конфіденційність у роботі практичного психолога.
74. Принципи надання психологічної допомоги.
75. Ігри у психологічній практиці.
75. Форми застосування терапії.
78. Технічні процедури терапії.
79. Основні категорії практичної психології.
80. Тренінгові технології в роботі практичного психолога.
81. Напрями діяльності практичного психолога у медицині.
81. Поняття психологічного супроводу в роботі практичного психолога.
82. Застосування патогенетичної психотерапії у роботі практичного психолога.
83. Застосування релаксаційних методів у роботі практичного психолога
84. Застосування ергономічних методик у роботі практичного психолога.
85. Ділові ігри в роботі практичного психолога.
86. Формувальний експеримент у роботі практичного психолога.
87. Передумови виникнення інтегративних моделей психотерапії.
88. Професійна кооперація.
89. Кваліфікована пропаганда психології
90. Розвиток практичної психології в Україні.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дуткевич Т.В. Савицька С.В. Практична психологія: Вступ у спеціальність. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 340с.
2. Основи практичної психології : підручник для ВНЗ / [В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.]. Київ. : Либідь, 2006. 536 с.
3. Панок В. Г. Практична психологія. Теоретико-методологічні засади розвитку: монографія. Чернівці : Технодрук, 2010. 486 с.

4. Панок В.Г., Рудь Г.В. Психологія життєвого шляху особистості: монографія. – К.: Ніка-Центр, 2006. 280 с.
5. Дідик Н.М. Результати емпіричного дослідження професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. №4. С. 12-19.
6. Коломінський Н.Л. Методологічні засади професійної підготовки практичного психолога. *Практична психологія і соціальна робота*. 2003. №4. С. 12-13.
7. Дзюбо Л.В., Гриценко Л.І. Діагностика навчальної мотивації: збірник методик. – К.: Шкільний світ, 2011.
8. Медвідь Н.П. Технології роботи практичних психологів у закладах освіти // Зб. матеріалів У Міжнародної науково-практичної конференції «Управління в освіті». – Львів; Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 201-202.
9. Турбан В.В. Етико-моральні чинники професійного й особистісного становлення психолога // Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К., 2006. – Вип. 27. – С. 237-244.
10. Королюк Т.І. Проблема використання вітчизняних психотехнік у консультативній та психотерапевтичній роботі // *Практична психологія та соціальна робота*. – К., 2015. – № 2. – С. 57-63.
11. Підлипна Л.З. Інноваційні технології в роботі практичного психолога // *Практична психологія та соціальна робота*. – К., 2015. – № 5. – С. 56-60.
12. Музика О.Л, Горбунова В.В., Загурська І.С., Майстренко Т.М. Професійно-орієнтовані завдання з психології. Навчальний посібник. Житомир, 2010.

ОБОВ'ЯЗКОВА ДИСЦИПЛІНА ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ

1. ДИСЦИПЛІНА НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ, ЩО ВІНОСИТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

Актуальні проблеми кризової психології

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: Методологічні основи та система принципів кризової психології. Екстрена психологічна допомога.

Поняття кризової ситуації та кризи. Класифікація кризових ситуацій та криз. Поняття психотравмуючої ситуації. Критичні події. Динаміка кризи: 1) фаза первинного зростання напруги; 2) фаза подальшого зростання напруги; 3) фаза підвищення тривоги та депресії; 4) фаза відновлення. Типові ознаки кризи. Причини кризи.

Кризові ситуації в організаціях та на виробництві: технологічна криза; фінансова криза; соціальна криза; психологічна криза.

Теоретичні та практичні аспекти психології екстремальних ситуацій. Поняття екстремальної та надзвичайної ситуації. Екстремальні (надзвичайні) ситуації, що можуть виникнути в організаціях та на виробництві: надзвичайні ситуації техногенного характеру; надзвичайні ситуації природного характеру; надзвичайні ситуації соціального характеру.

Особливості надання невідкладної психологічної допомоги працівникам у кризових та екстремальних ситуаціях. Принципи надання екстреної психологічної допомоги постраждалим. Поняття першої психологічної допомоги (ППД). Особливості надання ППД працівникам організацій у кризових та екстремальних ситуаціях. Особливості надання ППД особам, які у минулому мали посттравматичний стресовий розлад.

Тема 2: Психодіагностичний інструментарій та методи дослідження стану осіб у кризових ситуаціях.

Базові принципи діагностики постраждалих осіб: принцип безпеки; зацікавленості; мінімізації травми; відповідальності; конфіденційності; професіоналізму та професійної відповідальності; достатнього мінімуму; чіткого розуміння меж професійної компетентності.

Протипоказання до психологічної діагностики.

Методи емпіричного дослідження особливостей переживання людиною кризових ситуацій: метод клінічного інтерв'ю; метод діагностичної бесіди. Діагностичний інструментарій, що використовується при роботі із працівниками організацій, які пережили кризу: діагностика актуального психічного стану клієнта на момент обстеження; визначення рівня тривожності; визначення переживання самотності; діагностика депресивних станів; діагностика емоційно-вольової сфери; діагностика особливостей міжособистісних відносин; визначення механізмів психологічного захисту.

Поняття посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Типи ПТСР, загальні ознаки, причини виникнення. Взаємозв'язок між виникненням ПТСР та індивідуальними особливостями особистості. Особливості скринінг-діагностики ПТСР, діагностичний інструментарій для виявлення ознак ПТСР.

Проблема суїциду у осіб, які пережили кризову чи екстремальну ситуацію. Діагностика суїцидального ризику.

Тема 3: Особливості надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях.

Методи психологічної допомоги особам, які пережили психотравмуючі події: допомога під час події та у найближчий час після неї; допомога на віддалених етапах (робота із травмою).

Психологічний дебрифінг як метод надання екстреної психологічної допомоги.

Особливості психологічного консультування при травмі: знайомство із клієнтом та початок бесіди; розпитування клієнта, формування та перевірка

консультативних гіпотез; здійснення впливу; завершення психологічного консультування.

Особливості використання метафоричних-асоціативних карт (МАК) при роботі із травмою – техніка BASIC ID (Р. Лазарус).

Психотерапевтична робота із працівниками, які пережили кризовий стан чи екстремальну ситуацію. Цілі психологічної допомоги на віддалених етапах. Застосування методу десенсибілізації та переробки травм рухом очей (Eye Movement Decensitization and Reprocessing або EMDR). Арт-терапія та особливості її застосування. Робота із піском та глиною.

Психологічна допомога в період горя. Стадії переживання горя. Допомога на стадії шоку, на стадії гострого горя та на стадії відновлення. Трьохступенева модель допомоги у випадку гострої реакції втрати (М. Вайтхед).

3. ВИМОГИ ЩОДО СФОРМОВАНОСТІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми кризової психології» є формування у здобувачів системи знань щодо основних положень та методів навчальної дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Актуальні проблеми кризової психології» є:

- формування у здобувачів цілісного уявлення про поняття та феноменологію кризових та екстремальних ситуацій;
- оволодіння формами та методами психологічної діагностики, допомоги та підтримки працівникам організацій, які пережили кризову або екстремальну ситуацію;
- розроблення основних шляхів профілактики порушень психічного розвитку особистості;
- вироблення навичок застосування знань з навчальної дисципліни в процесі практичної діяльності.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Індивідуальна оцінка здобувача вищої освіти за теоретичну частину виводиться із оцінок за кожне питання білету і визначається:

- при усних відповідях:
- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- вміння доводити думку та відстоювати власні позиції;
- впевненість та переконливість;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння та висновки;

Особиста оцінка за кожне питання білету визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» у відповідності з «Положенням про організацію освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ» та оголошуються в день їх проведення після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії.

5. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКЗАМЕНУ

Атестація - це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми кризової психології», що передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності «Психологія» в Національній академії внутрішніх справ. До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Атестація здійснюється відкрито і гласно.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін. Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день.

У білетах передбачено три теоретичних питання: по одному з кожної навчальної дисципліни, що входять до атестації.

Час на підготовку - 20 хвилин. Оцінка виставляється за кожне теоретичне питання окремо, після чого виставляється загальна оцінка відповіді.

Результати складання атестації визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно». Результати складання атестації оголошуються у цей же день після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні атестації, а також про присвоєння випускнику відповідного ступеня вищої освіти та видання йому державного документа про освіту приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які приймали участь в засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови є вирішальним.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на комплексному екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії.

Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні. Протокол зберігається у навчальних підрозділах НАВС.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНУ АТЕСТАЦІЮ

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття кризової ситуації та кризи.
2. Критичні події та їх види.
3. Динаміка протікання кризи.
4. Типові ознаки кризи та її причини.
5. Типові ознаки кризи.
6. Причини кризи.
7. Специфіка кризових ситуацій в організаціях.
8. Теоретичні та практичні аспекти психології екстремальних ситуацій.
9. Екстремальні (надзвичайні) ситуації в організаціях та на виробництві.
10. Види передбачуваності екстремальних ситуацій.
11. Екстремальні ситуації техногенного характеру в організаціях.
12. Екстремальні ситуації природного характеру в організаціях.
13. Екстремальні ситуації соціального характеру в організаціях.
14. Особливості надання першої психологічної допомоги при кризових та екстремальних ситуаціях в організаціях.
15. Перша психологічна допомога, особливості її надання.
16. Особливості надання першої психологічної допомоги особам, що мають в анамнезі посттравматичний стресовий розлад.
17. Базові принципи психологічної діагностики постраждалих осіб.
18. Особливості проведення клінічного інтерв'ю із працівниками організації, які постраждали внаслідок травмуючої ситуації.
19. Принципи клінічного інтерв'ювання.
20. Етичні принципи клінічного інтерв'ю.
21. Структура клінічного інтерв'ю.
22. Особливості проведення діагностичної бесіди із працівниками організації, які постраждали внаслідок травмуючої ситуації.
23. Структура діагностичної бесіди.
24. Поняття посттравматичного стресового розладу.
25. Типи посттравматичного стресового розладу.
26. Ознаки посттравматичного стресового розладу.
27. Особливості скринінг-діагностики посттравматичного стресового розладу у працівників організацій.
28. Взаємозв'язок між посттравматичним стресовим розладом та суїцидальними нахилами.
29. Особливості діагностики суїцидальних нахилів у працівників

- організацій.
- 30.Методи психологічної допомоги працівникам організації, які пережили психотравмуючу подію. Характеристика методів, які використовуються під час події та невдовзі після неї.
  - 31.Методи психологічної допомоги працівникам організації, які пережили психотравмуючу подію. Характеристика методів, які використовують на віддалених етапах роботи.
  - 32.Психологічний дебрифінг як метод надання психологічної допомоги працівникам організацій.
  - 33.Структура психологічного дебрифінгу.
  - 34.Особливості психологічного консультування при травмі.
  - 35.Метафоричні асоціативні карти як засіб психологічного консультування.
  - 36.Особливості використання метафоричних асоціативних карт при роботі із травмою.
  - 37.Техніка BASIC ID (Р. Лазарус).
  - 38.Психотерапевтична робота із працівниками, які пережили кризовий стан чи екстремальну ситуацію.
  - 39.Метод десенсибілізації та переробки травм рухом очей (EMDR).
  - 40.Стадії EMDR-терапії.
  - 41.Арт-терапія при роботі із працівниками організації, які пережили травмуючу ситуацію.
  - 42.Види арт-терапії.
  - 43.Робота із піском (пісочниця), як метод подолання кризового стану.
  - 44.Особливості виходу із кризового стану за допомогою роботи із глиною.
  - 45.Поняття горя. Стадії переживання горя.
  - 46.Психологічна допомога працівникам організації, які знаходяться у стані горя.
  - 47.Трьохступенева модель допомоги у випадку гострої реакції втрати (М. Вайтхед).
  - 48.Особливості діагностики рівня тривожності у працівників організації, які перебувають у стані кризи.
  - 49.Особливості діагностики наявності депресивних станів у працівників організації.
  - 50.Діагностика відчуття самотності у працівників, які переживають кризу.
  - 51.Діагностика особливостей емоційного стану у працівників після перенесеної екстремальної події.
  - 52.Діагностика рівня невротизації у осіб, які пережили травматичну подію.
  - 53.Особливості діагностики міжособистісних відносин.
  - 54.Визначення особливостей копінг-поведінки у працівників, які пережили кризу.
  - 55.Характеристика опитувальника для скринінгу посттравматичного стресового розладу.
  - 56.Контрольний перелік питань для оцінки ПТСР (PCL-5).
  - 57.Шкала самооцінки наявності ПТСР (PCL-C). Цивільна версія.
  - 58.Методика «Контрольний перелік життєвих подій» (LEC).

- 59.Методика «Шкала оцінювання впливу травматичної події» (IES-R).
- 60.Методика «Карта суїцидального ризику».
- 61.Формування життєвої стратегії особистості у період кризи.
- 62.Причини виникнення та шляхи запобігання кризових станів особистості.
- 63.Кризове консультування як вид психологічної допомоги.
- 64.Особливості саморегуляції поведінки у кризових та екстремальних ситуаціях.
- 65.Характеристика екстремальних ситуацій в організаціях.
- 66.Особливості психологічної допомоги особистості при втраті.
- 67.Умови та правила надання першої психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях, що виникають в організаціях.
- 68.Психологічні аспекти допомоги під час травматичних криз.
- 69.Види кризової психологічної допомоги.
- 70.Психологічна допомога при потенційному суїциді.
- 71.Травматична криза та можливості її опанування.
- 72.Захисні механізми та робота із психологічним супротивом клієнта.
- 73.Психологічні аспекти переживання кризи професійного розвитку у працівників організацій.
- 74.Внутрішні ресурси у переживанні кризових подій та травматичних ситуацій.
- 75.Тілесно-орієнтована психотерапія у роботі із працівниками організацій, які пережили кризову ситуацію.
- 76.Арт-терапія при роботі із працівниками організацій, які пережили кризову ситуацію.
- 77.Самосвідомість та Я-концепція особистості у контексті кризових переживань.
- 78.Творчість як чинник подолання кризового стану.
- 79.Психоаналітичний підхід до кризових станів та переживань особистості.
- 80.Когнітивно-поведінковий підхід у роботі із працівниками організацій, які пережили екстремальну ситуацію.
- 81.Нейролінгвістичне програмування у роботі із працівниками організації, які пережили екстремальну ситуацію.
- 82.Гуманістичний підхід до кризових станів та переживань особистості.
- 83.Способи запобігання виникненню деструктивних кризових переживань.
- 84.Загальна характеристика методів психологічної допомоги особам, які пережили психотравмуючі події.
- 85.Робота із методом дебрифінгу.
- 86.Психологічне консультування при травмі із застосуванням метафоричних асоціативних карт (МАК).
- 87.Оглядова характеристика методу EMDR.
- 88.Арт-терапія та особливості її застосування при психологічних травмах.
- 89.Психотерапевтична робота із піском та глиною.
- 90.Особливості психологічної допомоги при переживанні горя.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Власова О.І., Никоненко Ю.В. Соціальна психологія організацій та управління. Підручник. – Центр учбової літератури, 2010. – 398с.
2. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. Ред.. проф.. О.В.Тімченка – К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. – 502 с.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
4. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.
5. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. – Київ, 2018. – 240 с.
6. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Царенко Л. Г.; за ред. З. Г. Кісарчук. – К. : ТОВ “Видавництво “Логос” 2012. – 207 с.
7. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю: навчальний посібник / наук. ред. та керівник проблем. групи – Л. М. Вольнова. – К., 2012. – 275 с.
8. Хоружий С. М. Психологічна робота з посттравматичними стресовими розладами у військовослужбовців Збройних Сил України. Частина 2: Групові форми психологічної допомоги військовослужбовцям у подоланні наслідків психологічної травматизації : Методичний посібник / С. М. Хоружий, І. О. Пішко, Н. С. Лозінська. – К. : НДЦ ГП ЗСУ, 2017. – 84 с.
9. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. Перша частина. – К.: Главник, 2007. – 144 с.
10. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. Друга частина. – К.: Главник, 2007. – 176 с.
11. Яценко Т.С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: Навч. Посібник. – К.: 2006. – 254 с.